

Отримано: 11 березня 2018 р.

Прорецензовано: 15 березня 2018 р.

Прийнято до друку: 19 березня 2018 р.

e-mail: julya_babchuk@ukr.net

DOI: 10.25264/2519-2558-2018-1(69)/1-23-25

Бабчук Ю. Й. Залежність тембральних характеристик вигуків від соціального статусу мовців. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 1(69), ч. 1, березень. С. 23–25.

УДК: 811.111'27'42:801.6

Бабчук Юлія Йосипівна,

Київський національний університет Імені Тараса Шевченка, м. Київ

ЗАЛЕЖНІСТЬ ТЕМБРАЛЬНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ВИГУКІВ ВІД СОЦІАЛЬНОГО СТАТУСУ МОВЦІВ

У статті з'ясовано залежність тембральних характеристик вигуків від соціальної приналежності мовців. Автор статті вказує на кількісний розподіл вживання вигуків за соціальною приналежністю. Основну увагу автор акцентує на ілюстрації тембральних особливостей вигуків (формантної структури звучання) для обох статей із залученням багатofункціональної комп'ютерної програми Praat.

Стаття пов'язана з аналізом формантної структури звучання вигуків, кількісного розподілу дикторів між різними групами мовців, залежності формант вигуків від соціального статусу мовців.

За допомогою таблиць наочно зображено показники кількісного розподілу дикторів, залежності формант від соціальної приналежності мовців до відповідного соціального класу, кількість розподілу вживання окремих вигуків.

Автором продемонстровано приклади посилення формант звучання відповідно приналежності до певного соціального класу, кількісне та процентне співвідношення розподілу формант звучання різних дикторів у представників різних статей.

Ключові слова: тембральні особливості, соціальна приналежність, вигук, мовець, форманта, формантна структура звучання.

Бабчук Юлія Йосифовна,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, г. Киев

ЗАВИСИМОСТЬ ТЕМБРАЛЬНЫХ ХАРАКТЕРИСТИК МЕЖДОМЕТИЙ ОТ СОЦИАЛЬНОГО СТАТУСА ДИКТОРОВ

В статье выяснены тембральные особенности междометий, а именно формантной структуры звучания. Автор статьи указывает на количественное распределение употребления междометий в зависимости от социальной принадлежности. Основное внимание автор акцентирует на иллюстрации формантной структуры звучания междометий для обоих полов с привлечением многофункциональной компьютерной программы Praat. Статья связана с анализом формантной структуры звучания междометий, количественного распределения дикторов между разными социальными группами, зависимости формант междометий от социального статуса говорящих.

С помощью таблиц наглядно изображены показатели количественного распределения дикторов, влияние социального статуса на доминирование формант в речи дикторов, количественном распределении употребления отдельных междометий.

Ключевые слова: тембральные особенности, социальная принадлежность, междометие, диктор, форманта, формантная структура звучания.

Iuliia Babchuk,

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

THE DEPENDENCE OF TIMBRE CHARACTERISTICS OF THE INTERJECTIONS FROM THE SOCIAL STATUS OF THE SPEAKERS

The timbre peculiarities of using interjections, especially the structure of formant analysis are found out in the article. The author of the article specifies on the quantitative distributing of using interjections depending on social belonging. The author accents basic attention on illustration the structure of formant analysis for both sexes using multifunctional computer programme Praat.

The article is related to the structure of formants, quantitative distribution of speakers between different social groups, the formants' depending on social status. The indexes of quantative distribution of the speakers, influence of social status on prevailing the formants in the speech of speakers, quantative distribution of using separate interjections are visually represented.

Key words: timbre peculiarities, social status, interjection, speaker, formant, the structure of formant analysis.

Постановка проблеми. Більшість лінгвістів визначає залежність мовлення не лише від ситуації спілкування, а й ролі, яку мовець виконує під час комунікації, та його соціального статусу [4, с. 45]. Вигуки відповідають різноманітним ситуаціям та емоційним станам мовця. Вагому роль при цьому відіграють тембральні характеристики вигуків, а саме формантна структура їх звучання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Соціальний статус, положення людини у суспільстві, ролі в відносинах, сфери вживання вигуків мовцями прямо впливають на їх просодичну організацію.

Розглядаючи мовлення як мовленнєве середовище творення мови звуків нами було здійснено експериментально-фонетичне дослідження вживання вигуків під час спонтанного мовлення. Тембральне забарвлення умовно розділяє мовлення на емоційне та неемоційне. Тембр мовлення слугує засобом індивідуальної ідентифікації мовця, а також відображає широкий спектр емоційних відтінків мовлення [2]. Тембр є елементом просодії, що сприймається з першого моменту вимовлення вигуку та передає його емоційну складову [1].

Матеріалами слугували записи фрагментів взятих з американського розважального ток-шоу “America’s Got Talent” [5].

Мета статті є аналіз тембральних особливостей вигуків, а саме формантної структури звучання за соціальною приналежністю. Досягнення поставленої мети передбачає розв’язання таких **завдань:** розглянути кількісний розподіл вживання

вигуків за соціальною приналежністю; розподіл дикторів між різними соціальними групами; з'ясувати формантну структуру звучання вигуків для обох статей із залученням багатофункціональної комп'ютерної програми Praat [7].

Всі відібрані та досліджувані нами вигуки було поділено за соціальним фактором, в межах якого описувались тембральні (формантні) властивості кожного вигуку. Схема розподілу експериментального матеріалу дослідження за впливом на нього соціального фактору представлено в Табл. 1

Таблиця 1

Кількісний розподіл експериментального матеріалу між різними соціальними класами мовців

Соціальні класи мовців	
Мовці	К-сть випадків вживання вигуків
Вищий клас	348
Середній клас	216
Нижчий клас	36

Побудуємо аналогічну таблицю (Табл.2) та покажемо розподіл дикторів (мовців), поділених за соціальним фактором впливу під час спонтанної комунікації.

Таблиця 2

Кількісний розподіл дикторів між різними групами мовців

Соціальний фактор	
Мовці	К-сть випадків вживання вигуків
Вищий клас	12
Середній клас	8
Нижчий клас	5

Як видно з таблиці 2, в групі досліджуваних, які поділені за соціальним фактором у мовців вищого класу зафіксовано найбільше дикторів, у представників з середнього та нижчого класів дещо менше – 8 та 5 представників відповідно.

Наведемо у таблиці 3 приклади найбільш вживаних вигуків різними соціальними групами мовцями.

Таблиця 3

Кількісний розподіл вживання окремих вигуків

Вигуки	Кількість
Yeah	172
Oh	77
Well	75
Wow	63
Uh	51
Hey	39
Um	34
Mmm-hmm	17
Ah	13
Aww	12
Oh-Yeah	12
Yep	12
Huh	9
Whoo	9
Whoa	5
Разом	600

Розподіл вживання вигуків між групами мовців за соціальним фактором впливу має неоднорідний характер. Вигуки при проведенні експериментального дослідження використовувались мовцями під час спонтанного спілкування по-різному. Найбільше було зафіксовано вживання таких вигуків як: *Yeah, Oh, Well, Wow, Uh, Hey, Um, Mmm-hmm, Ah, Aww, Yep, Oh-Yeah, Huh, Whoo, Whoa*.

Дослідивши формантну будову слова (вигука) за допомогою програми PRAAT, результати дослідження соціальних особливостей тембральної характеристики кожного вигуку та залежності форманти вигуків від соціального статусу мовців під час спонтанної комунікації відображено в Табл. 4.

Аналізуючи дані таблиці, можна стверджувати, що тембральні характеристики 57 % досліджуваних вигуків не залежать від приналежності мовців до різних соціальних груп. Кількісний розподіл формант вигуків між різними соціальними групами мовців в спонтанній комунікації представлено в Табл. 3.

Таблиця 4

Залежність формант вигуків від соціального статусу мовців

№	Вигуки	Нижчий клас за соціальним статусом	Середній клас за соціальним статусом	Вищий клас за соціальним статусом
1	Oh	5	4	5
2	Oh-Yeah	-	4	4
3	Yeah	5	5	5
4	Well	5	5	5
5	Hey	4	4	5
6	Uh	5	4	5
7	Huh	4	5	5
8	Mmm-hmm	4	-	5
9	Ah	5	5	5
10	Um	4	5	4
11	Wow	5	5	5
12	Aww	-	4	4
13	Whoa	5	5	5
14	Whoo	5	5	5
15	Yep	-	-	5

Більшість мовців в усіх соціальних групах вимовляють вигуки рівним тоном. Посилення звучання у групі дикторів нижчого класу за соціальною приналежністю, у 66,7 % від усіх вживаних ними вигуків з ймовірністю 81% відбувається у п'ятій форманті. Посилення звучання у групі мовців середнього класу за соціальною приналежністю, у 61,5 % від усіх вживаних ними вигуків з ймовірністю 75 % відбувається у п'ятій форманті. Посилення звучання у групі вищого класу за соціальною приналежністю, у 80 % від усіх вживаних ними вигуків з ймовірністю 72 % так само відбувається у п'ятій форманті.

Таблиця 5

Кількісний розподіл формант вигуків між різними соціальними групами мовців

Нижчий клас за соціальним статусом		Середній клас за соціальним статусом		Вищий клас за соціальним статусом	
f5	f4	f5	f4	f5	f4
29	7	163	53	251	97
81%	19%	75%	25%	72%	28%

Що стосується вживання вигуків різними соціальними групами, але лише чоловіками, слід відзначити, що вживання 76,5% досліджуваних вигуків не залежать від приналежності мовців до різних соціальних груп. В основному посилення звучання у всіх соціальних групах відбувається в п'ятій форманті, відповідно 93,8% від усіх вживаних вигуків у мовців нижчого соціального статусу, 70% від усіх вживаних вигуків у мовців середнього класу та 84,6% від усіх вживаних вигуків у мовців вищого соціального статусу.

Що стосується вживання вигуків жінками в різних групах мовців за соціальною приналежністю, то 50,0% досліджуваних вигуків не залежать від соціальної приналежності мовців. Посилення звучання у жінок нижчого та середнього соціальних статусів в основному відбувається у п'ятій форманті, відповідно у 87,5% та 61,5% від усіх вживаних вигуків, в той час, як посилення звучання у жінок вищого класу, в основному, відбувається вже у четвертій форманті, що свідчить про нестабільність, нестійкість, експресивність мелодики при вживанні вигуків цієї групи мовців.

Висновки дослідження. Соціальний фактор демонструє рівномірний характер частотності вживання вигуків, з переважанням чисельності вживаних вигуків серед дикторів середнього класу. Тембральні характеристики більшості досліджуваних вигуків не залежать від приналежності мовців до тієї або іншої соціальних груп. Більшість з них вимовляють вигуки рівним тоном (modal), а посилення звучання у всіх соціальних групах мовців відбувається у п'ятій форманті.

Література:

1. Александрович М.В. Новітні тенденції дослідження експресивного мовлення в зарубіжній лінгвістиці / М. В. Александрович // «Мовні і концептуальні картини світу»: Зб. Наукових праць. Випуск 26. – ВПЦ «Київський університет», 2009. – С. 4-7.
2. Алексієвць О.М. Просодичні засоби інтенсифікації висловлювань сучасного англійського мовлення [монографія] / О.М. Алексієвць. – Тернопіль: «Економічна думка», 2002. – 200 с.
3. Бабчук Ю.Й. Дослідження тембральних характеристик вигуків за допомогою сучасних комп'ютерних програм Speech Analyzer та PRAAT/ Бабчук Юлія Йосипівна// Вісник Житомирського державного університету імені І. Я. Франка. – 2012. – Вип. – С. 220-224.
4. Белл Р. Социолінгвістика / Белл Р. Пер. с англ. / Под. ред. А.Д.Швейцара. – М.: Международные отношения, 1980. – 320 с.
5. America's Got Talent [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.en.wikipedia.org/wiki/America's_Got_Talent.
6. Campbell Nick Integrating different prosodic systems in speech synthesis / Campbell Nick // Prosody 2000 Abstracts on the Web.
7. Paul Vaerma's writings on the Praat program [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://>